

ΔΙΑΒΑΖΟΝΤΑΣ : ΎΣ ΝΕΟΥΣ

Το καινούριο αίμα μέσα στην Τέχνη δεν έχει μονάχα σημασία ανανεωτική αλλά αποτελεί ταυτόχρονα και μία όθνη, όπου ανάγλυφα καταγράφεται το καινούριο της κάθε εποχής. Οι νέοι καλλιτέχνες με την αγνότητα και την ευαισθησία της ψυχής τους συλλαμβάνουν αλάθευτα τους κραδασμούς των νέων φαινομένων όσο αδύναμοι και μάλιστα αυτοί. Σ' αυτό βοηθά το «λευκό» τους παρελθόν, το γεγονός ότι το αισθητικό τους πιστεύω τώρα συντελείται και δεν είναι κορεσμένο μ' αντιλήψεις παλιές. Γι' αυτό κι' έχουν να πούν πως οι νέοι καλλιτέχνες φέρουν μέσα τους τα στοιχεία της «επανάστασης» στην Τέχνη, με την έννοια του ότι ανατρέπουν καθιερωμένες συμβατικές καταστάσεις, αναταράζουν λιμνασμένα νερά, σπирουλιάζουν την Τέχνη να φτάσει και να σταθεί πλάι στον επαναστατη-

μένο καιρό. Αν τα τελευταία χρόνια παρουσιάσαν κάτι το καινούριο, το χυμώδες μέσα στην άρραστημένη Τέχνη της Δύσης αυτό οφείλεται σε ομάδες νέων καλλιτεχνών, που επέλασαν ορμητικοί μέσα στον χώρο του πνεύματος, φέροντας μαζί τους το καινούριο πνεύμα της εποχής, την ανάγκη της ανανέωσης του οργανισμού, την ανάγκη ν' αντιπλευρήσει ο καλλιτέχνης από τα καθάρια τρεχούμενα νερά της ζωής.

Μέσα στην κοινωνία μας όμως, κοινωνία που την χαρακτηρίζουν οι πύθοντες αντιθέσεις, δεν έχουν όλα τα καινούρια φαινόμενα τον ίδιο ιστορικό ποσοισμό. Ένω απ' τη μια δηλαδή η ζωή γεννά τους καινούριους θλαστούς, τις καινούριες ιδέες που θα δώσουν συνέχεια στην ύπαρξη της, και θ' αποτελέσουν το μέλλο, απ' την άλλη, πλάι σ' αυτούς τους υγιείς θλαστούς γεννιούνται και καταστάσεις σκακατευμένες, που αποτελούν υποπροϊόντα της αποσυντιθέμενης κοινωνίας. Έτσι μπροστά μας προβάλλουν νέες και «νέες» καταστάσεις, ιδέες κι' όλα αυτά κάποτε μετροδύονται μέχρι του σημείου μάλιστα ν' αποκτούν ένιαίο εξωτροπικό σχήμα.

Έτσι διαλεκτικά το προσόν του νέου καλλιτέχνη να συλλαμβάνει το καινούριο, που γεννιέται και να γίνεται έτσι «επαναστάτης» στην Τέχνη και ανακαινιστής μετατρέπεται κάποτε σε πονηρό όπου υποσεί να πιστεψεί η καλλιτέχνης για να κατακτήσει ύψους κάλπικων θεών.

Όλ' αυτά τα λέμε απ' άφορη συγκριμένα καλλιτεχνικά φαινόμενα της ζωής μας, που έστω κι' αν δεν έχουν πάσει έντονα καθαριστικό χαρακτήρα εντούτοις δεν μπορεί παρά να βλέζουμε σ' ανησυχία την κριτική σκέψη.

Σε φιλολογικό περιοδικό δημοσιεύτηκαν τελευταία διηγήματα, που μαρτυρούν μία διάθεση κατάπτωσης, κούρασης, μία διάθεση απαισιοδοξίας και άγχους. Κι' όμως είναι γραμμένα από ανθρώπους νέους, ανθρώπους, που τώρα κάνουν τα πρώτα βήματα στην Τέχνη και στη ζωή. Ένα απ' αυτά τα διηγήματα φέρει από πάνω ένα γνωστό μόντο του Νίτσε, που λέει: «Κούρουμε μία τεράστια δύναμη από αισθήματα ήθικα, δεν κούρουμε όμως σκοπό κανένα αξιο να τα ίκανοποιήσει». Και προχωρά το διήγημα για να μας μπάσει μέσα σ' ένα ζοφερό χάος άμυρσης, που σε κάνει να πονάς και να θλίβεσαι για το νέο διηγηματογράφο, που μονάχος του μπλέχτηκε σε μαρτυρικά αδιέξοδα.

Δεν λέμε, ή πλήξη και το άγνωστο είναι συνοδοπόροι της ζωής μας, πιθανόν δε μέσα στην Κύπνο με τη στενότητα της ζωής, στενότητα, που γίνεται ακόμα πιο άσφυκτική με το φόρτο των προβλημάτων που μας βαρύνουν, το άγχος, για να χρησιμοποιήσουμε φρασεολογία που να ταιριάζει στο είδος, να γίνει και σκιά μας. Δεν το σκεφτόμαστε σίγα. Αντίθετα το βλέπουμε κι' όλοι παλεύουμε για ν' ανοίξουμε στράτες, να υψώσουμε πονιά, να βρούμε από το βάλτο που μας ζώνει. Πού και σκεταί στην περίπτωση αυτή η θέση του καλλιτέχνη; Θα βγει απάνω από τα κατάστα του πληνυμένου θά βάλει το χέρι αυτί για να διακρίνει την αντίθεση θύνη ή θα βρει τις πιο άρρηκτα σπινόμενες γωνίες στα βελτόνερα και θα πάσει να κοάζει τη μαύρη μοίρα.

Στο κάθε υψίκο υπάρχουν τα άσπρα λέει ο διάσημος Ιταλός σκηνοθέτης Ρισκόντι. Κι' αλήθεια μας είναι να τα ανακαλύψουμε και να τα προβάλλουμε.

Δεν λέμε να φορέσει ο καλλιτέχνης γυαλιά με ορόδινο χρώμα. Να μη φορέσει, όμως και γυαλιά με μαύρο χρώμα, αντικαθιστώντας έτσι τα πραγματικά μάτια, που να αντανικάτα στα να συλλαμβάνουν τα φαινόμενα σ' όλο τους τον πλούτο και την ποικιλία, σε βάθος και πλάτος. Κι' ο κίνδυνος αυτός είναι πραγματικός.

Λες και πάει να γίνει της μόδας για όρισμένους κύκλους η παλίτρα να μην έχει άλλο χρώμα από το μαύρο να προσφέρει. Λες και όρισμένοι νέοι ηδονίζονται με το να αυτοβασιλεύονται και να παρουσιάζουν τον εαυτό τους τραγική οντότητα μέσα σ' ένα εκκόσμο έχθρικό. Αυτή η εξεχθήση, γιατί τις περισσότερες φορές εξεχθήση και φιλολογισμός, κατήντησε να είναι αυτού του είδους η «μαύρη» Τέχνη, δεν έχει καν τη δροσιά της πρωτοτυπίας.

Ο δρόμος είναι χιλιοπατημένος και στο τέλος οδηγεί όχι μόνο σε τραγικά αδιέξοδα την Τέχνη αλλά και τους ίδιους τους δημιουργούς της. Αυτή την πικρή πείρα μας δίνει η Δύση, όπου άργιασε κυριολεκτικά η πιο έξαλλη άρνηση της ζωής στα μεταπολεμικά χρόνια σαν αποτέλεσμα της πιο έντονης αποκορύφωσης της καπιταλιστικής κρίσης. Έδώ όμως σ' εμάς θάβναι τεχνητή μεταφορά αυτή η θεώ-

Π. ΠΑΙΟΝΙΔΗ

ρηση στη ζωή γιατί ούτε κι' αυτές οι κοινωνικές συνθήκες μας δεν τη δικαιολογούν.

Δεν έχουμε φυσικά καμιά διάθεση να υπερβάλουμε τα πράγματα. Έχουν μειωνυμένο ακόμα χαρακτήρα οι εκδηλώσεις αυτές και για τους δημιουργούς τους ακόμα μπορεί να είναι άπλοη πειροματισμοί. Είναι όμως χρέος μας να επισημάνουμε έγκαιρα αυτά τ' άρρηκτα φαινόμενα στην Τέχνη των νέων μας.

Για τα θετικά, τα πολύ περισσότερα θετικά φαινόμενα δεν μας πείνουν τώρα ο χώρος ν' ασχοληθούμε σ' έκταση — όπως θα το θέλαμε. Φτάνει να πούμε πως υπάρχουν νέοι ποιητές και διηγηματογράφοι, που τους βλέπεις να προσεγγίζουν τη ζωή με μια υεστή, ροιχαλέα διάθεση καταπληκτική. Έχουμε υπ' όψη μας ποιήματα και διηγήματα νεοασωτάτων παιδιών, όπου υπάρχει στην πληρότητα της ή γεύ-

ση μιας ζωής, που σφίζει, που έχει πολλά να πει και πολλά να υποσχεθεί. Έδώ υπάρχουν άνθρωποι ισορροπημένοι τύποι με καρδιά και μυαλό, ιδέες με πλάγια. Ο καλλιτέχνης, που στήνει τ' ατί του προς την κατεύθυνση του λαού δεν μπορεί παρά ν' ακούσει τόσο ισχυρός είναι ο παλμός της καρδιάς του, παρ' όλες τις αναποδιές, παρ' όλες τις φουρτούνες που τον κτύπησαν. Δεν είμαστε ένα νησί τραγικών ναυαγίων, που άλλη μοίρα δεν έχουν από του να περιμένουν το θάνατο. Άλοίμονο και τρις άλοίμονο αν πλάι στις ιμπεριαλιστικές βολτοποκίες άσχύσουμε και μες οι ίδιοι να κτυπάμε πένθιμες καμπάνες και πάσει ο άγέρας μας να μυρίζει λιθάνι.

Κλείνοντας θα θέλαμε να πούμε πως η κοιτική μας σκέψη καλά είναι ν' αρχίσει να μελετά πύθοντα την παροσγωγή των νέων χωρίς σώνει και καλά να περιμένει, να τους ανταμώσει σε βιβλία. Ξέρουμε καλά πως πολλοί είναι εκείνοι, που δεν θα φτάσουν ίσως στην έκδοσθ βιβλίου άπλως γιατί δεν μπορούν να χάσουν μία τέτοια πολυτέλεια. Να συναντήσουμε λοιπό τους νέους στα περιοδικά, στις έφημερίδες, στα μαθητικά έντυπα και να τους κάνουμε να νιώσουν πως τα ξογα τους τα γροιάζεται η κοινωνία μας. Κι' έτσι μαζί με τη βοήθεια να νιώσουν και το βάρος της ευθύνης άπέναντι στον ψηλό τίτλο, που θέλουν να έπωμιστούν, τον τίτλο του καλλιτέχνη.

ΑΔΙ. 61